

האם מותר להפסיק בין נטילת ידים לברכת המוציא

שולחן ערוך אורח חיים סימן קסו סעיף א
יש אומרים שאין צריך לזוהר מלהפסיק בין נטילה להמוציא, ויש אומרים שצריך לזוהר, וטוב לזוהר. ואם שהה כדי הלוך כ"ב אמה, מקרי **הפסק** (תוס' פ' אלו נאמרים).
משמע מלשון המחבר שמצדד כדעיה ראשונה רק טוב להזהר ...

משנה ברורה סימן קסו

מקרי הפסק - ולא מקרי תיכף וא"כ לפי מה שפסק המחבר דטוב לזוהר לתכופ נטילה לסעודה יש לזוהר גם מלשהות בינתים שיעור כזה. ודע דעיקר דין תכיפה המוזכר בסיומן זה הוא רק מצוה לכתחלה אבל בדיעבד אפילו שהה הרבה או הפסיק בינתים אין צריך לחזור וליטול ידיו כל שלא הסיח דעתו בינתים משמירת ידיו:

דיעה ראשונה: טור [בסימן קסו] בשם רבינו יואל ורמב"ם [הלכות ברכות פרק ו הלכה כ] ורבינו שמחה ועוד
דיעה השנייה: שיטת הטור [בסימן קסו] והגהות מיימני [הלכות ברכות פרק ו הלכה כ], ואשכול [הלכות נטילת ידים עמוד 34]

מקורות לסייע דיעה ראשונה: בבלי ברכות מב ; תוספתא פרק ה' ברכות הלכה יד
מקורות שסומך הדיעה שניה להחמיר: ירושלמי מסכת ברכות פרק א הלכה א ; בבלי ברכות נב

ראיה מהבבלי כדעיה ראשונה:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מב עמוד א

אלא כי האי דאמר רבי חייא בר אשי אמר רב, שלש תכיפות הן: תכף לסמיכה שחיטה, תכף לגאולה תפלה, תכף לנטילת ידים ברכה.
דיעה שניה לומד מתוך הירושלמי דכוונת תיכף לנטילת ידים ברכה היינו שאסור להפסיק בין נטילת ידים לברכת המוציא מיהו מתוך סוגיאת הגמרא בבלי דאירי בגמר סעודה דע"כ מדובר במים אחרונים שאין להפסיק בין נטילת מים אחרונים לברכת המזון. וכן פירשו רש"י, תוספות, רשב"א ועוד.

פרש"י שם

לנטילת ידים - דמים אחרונים - ברכת המזון, ולא יאכל כלום עד שיברך על מזון.

תוספות שם

תכף לנטילת ידים ברכה - והלכך כיון שנטל ידיו באחרונה לאחר סעודה אסור לאכול עד שיברך והוא הדין אם אמר הב לן ונברך אפי' בלא נטילה.

חידושי הרשב"א שם

ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי האי דאמר רב חייא בר אשי ג' תכיפות הן תיכף לנטילת ידים ברכה וכו', כלומר תיכף למים אחרונים ברכה ומכי נטל ידיו אסור לאכול.

הפני יהשוע ונחל אשכול לומדין דאין סטירה בין בבלי וירושלמי דתרתיה משמע.

רמב"ם הלכות ברכות פרק ו הלכה כ

צריך אדם לנגב את ידיו ואחר כך יאכל וכל האוכל בלא ניגוב ידים כאוכל לחם טמא, וכל הנוטל ידיו באחרונה מנגב ואח"כ מברך ותכף לנטילת ידים ברכת המזון לא יפסיק ביניהם ע בדבר אחר אפילו לשתות מים אחר שנוטל ידיו באחרונה אסור עד שיברך ברכת המזון.

כסף משנה הלכות ברכות פרק ו הלכה יט

ותכף לנטילת ידים וכו'. פרק כיצד מברכין (ברכות מ"ב) מימרא דר' חייא בר אשי אמר רב תיכף לנטילת ידים ברכה ופירש"י לנטילת ידים דמים אחרונים ברכת המזון ולא יאכל כלום עד שיברך על מזון עכ"ל. ומשמע מדברי רבינו ורש"י דלהפסיק בדבור בין מים אחרונים לברכה מותר והטעם שלא פי' תכף לנטילת ידים ברכה שלא יפסיק ביניהם אפילו בדבור משום דלקמן אמרינן אין מסיחין על כוס של ברכה כלומר משמזגו את הכוס אסור לדבר ואם איתא אף קודם שמזג את הכוס אסור דתכף לנטילת ידים ברכה אלא ודאי לא איתמר תכף לנטילת ידים ברכה אלא לענין שלא יאכל וישתה עד שיברך.

לפי הנ"ל יוצא דכוונת הבבלי בתיקף היינו שלא להפסיק באכילה ושתיה אבל בדיבור מותר ולפי הירושלמי הכוונה שלא להפסיק בדיבור!
וא"כ קצת קשה לומר ד"תיכף לנטילה ברכה" כולל שלא להפסיק בשני הנטילות כיון דכוונה בתיכף בנטילה ראשונה אינו שוה לנטילה אחרונה.

הגהות מיימוניות הלכות ברכות פרק ו הלכה כ

[ע] וכן פירשו בתוספות וכ"כ רבינו שמחה שקאי אמים אחרונים וברכת המזון אמנם בירושלמי משמע דקאי אמים ראשונים וברכת המוציא....
לפי הפנ"ו ונח"א דאין סתירה בין ירושלמי לבבלי מה הלשון "אמנם" הא אין סתירה ביניהם דתיכף נ"ב כולל שניהם וקאי בין על מים ראשונים בין אמים אחרונים וע"כ ראויים אנו דאם מפרשים כהבבלי א"א תו לפרש כהירושלמי.

ועוד דמבואר בהדיא בילקוט דיש רק כוונה אחד ב"תיכף לנטילה ברכה"...

ילקוט שמעוני תורה פרשת ויצא רמז קל

אמר רב הונא אמר רב שלשה תכיפות הן, תכף לגאולה תפלה, תכף לסמיכה שחיטה, תכף לנטילת ידים ברכה תכף לנטילת ידים אחרונה ברכת המזון
הרי פתח בשלשה וסיים בארבע וע"כ דהילקוט מפרש דהכוונה ב"תיכף לנטילה ברכה" היינו שלא להפסיק בין מים אחרונים לברכת המזון ותו לא. שוב מצאתי דיפ"ע מצייין הילקוט לתיובתא לדיעה שניה הנ"ל. [ועיין נחל אשכול אות י']

ראיה לדיעה שניה מדברי הירושלמי:

הגהות מיימוניות הלכות ברכות פרק ו הלכה כ

[ע] וכן פירשו בתוספות וכ"כ רבינו שמחה שקאי אמים אחרונים וברכת המזון אמנם בירושלמי משמע דקאי אמים ראשונים וברכת המוציא דקאמר כל מי שתוכף ברכה לנטילת ידים אין השטן מקטרג באותה סעודה ואי קאי אנטילה אחרונה וברכת המזון דכבר עברה הסעודה מאי דהוה הוה ע"כ:

תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק א הלכה א

ר' זעירא בשם ר' אבא בר ירמיה שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה תכף לנטילת ידים ברכה תכף לגאולה תפילה תכף לסמיכה שחיטה וסמך ושחט תכף לנטילת ידים ברכה שאו ידכם קדש וברכו את ה' תכף לגאולה תפילה יהיו לרצון אמרי פי מה כתיב בתריה יענך ה' ביום צרה אמר רבי יוסי בי רבי בון כל מי שהוא תוכף סמיכה לשחיטה אין פסול נוגע באותו קרבן וכל מי שהוא תוכף לנטילת ידים ברכה אין השטן מקטרג באותה סעודה וכל מי שהוא תוכף גאולה לתפילה אין השטן מקטרג באותו היום

בטור אורח חיים קס"ו

ומתוך הירושלמי משמע גם כן דהיא דתיכף לנטילה ברכה אמים ראשונים קאי דאיתא התם התוכף ברכה לנטילת ידים אינו ניזוק בכל אותה סעודה וכן עיין באשכול שגרס בירושלמי התוכף ברכה לנטילת ידים אינו ניזוק בכל אותה סעודה

עיינ במעדני יו"ט על הרא"ש שמביא ראייה מהפסוק שהביא הירושלמי שאו ידכם קדש וברכו את ה' דמגמרא סוטה מבואר דמים ראשונים מגביאים הידים.

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף ד עמוד ב

מים ראשונים - צריך שיגביה ידיו למעלה, מים אחרונים - צריך שישפיל ידיו למטה. תניא נמי הכי: הנוטל ידיו צריך שיגביה ידיו למעלה, שמא יצאו המים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים. [הוכחת מעדני יו"ט ומל"ה ממקור הירושלמי כדברי הטור מגמרא הנ"ל/

מיהו בתוספות סוטה מביאים הירושלמי ומפרשים כוונת הירושלמי במים אחרונים וכן עיין פי' של מר' שלמה סיריליאו [מיוצאי ספרד] על הירושלמי דכוונת הירושלמי למים אחרונים!

תוספות מסכת סוטה דף לט עמוד א

כל כהן שלא נטל ידיו - ..... ומשמע בירושלמי פ"ח דברכות דבברכה דמשתעי קרא בעינן נטילת ידים סמוך לה דמייתי לה התם אברכת המזון והכי איתא שלשה תכיפות הן תיכף לסמיכה שחיטה שנאמר וסמך ושחט תיכף לנטילת ידים ברכה שנא' שאו ידכם וברכו תיכף לגאולה תפלה שנא' יהיו לרצון אמרי פי וגו' וכתוב בתריה יענך ה' ביום צרה ובפ' כיצד מברכין (ברכות מב.) משמע דהיא ברכה איירי בברכת המזון מיהו שמעינן מינה דבעינן תיכף נטילת ידים בברכה דמשתעי ביה קרא והכא מייתי לה אברכת כהנים....

דרך אחרת בפירוש דברי הירושלמי

הגהות מאיר נת"ב לתרץ הוכחת הטור:

וה"ל דלא קשה מידי דאיתא בסנהדרין ורש"י מביא דברי הגמרא בפירושו לאורייתא וז"ל אחר הדברים האלה אחר דבריו של שטן שהיה מקטרג ואומר מכל סעודה שעשה אברהם לא הקריב לפניך פר אחד או איל אחד וכו' עכ"ל אלמא שהשטן יוכל לקטרג אף אם נגמר הסעודה...[הביא עוד ראייה מאיוב]..... ואמר אמר רבי יוסי בי רבי בון כל מי שהוא תוכף לנטילת ידים ברכה אין השטן מקטרג באותה סעודה כלומר על אותה סעודה ושפיר קאי על מים אחרונים וברכת המזון כמו שפירש מר' ש סיריליאו וכמו שהבינו רש"י ותוספות והרמב"ם."

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נא עמוד ב

אלו דברים שבין בית שמאי ובין בית הלל בסעודה: בית שמאי אומרים, מברך על היום ואחר כך מברך על היין, ובית הלל אומרים: מברך על היין ואחר כך מברך על היום. בית שמאי אומרים: נוטלין לידים ואחר כך מוזגין את הכוס, ובית הלל אומרים: מוזגין את הכוס ואחר כך נוטלין לידים.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נב עמוד ב

דבר אחר: תכף לנטילת ידים סעודה.

ספר האשכול [רבו של הראב"ד] בהדיא כדעיה שניה ומביא ראייה הנ"ל מגמ' ברכות נב

ישוב לדיעה ראשונה:

שיטה מקובצת שם:

שלא אמרו אלא לפי מנהגם שהיה דרכם לשתות קודם אכילה והשתיה דבר חלוק בפני עצמו ופעמים נמי היו עושים אותה קודם הסעודה נראין מדבריו דהתם איירי שלא יסח דעת בין נטילה לסעודה בדברים שלא קשורים לסעודה אבל אם אינו מ"ד רק מפסיק בדיבור אין ראייה שאסור

תוספות מסכת פסחים דף קו עמוד ב

זימנין סגיאיין הוה קאימנא קמיה דרב כו' - השתא מסיק דקידוש לא הוי היסח הדעת וא"ת דפרק אלו דברים (ברכות דף נא.) אמרי ב"ה מוזגין את הכוס ואח"כ נוטלין לידים ומפרש טעמא משום דתכף לנטילת ידים סעודה וכי מזיגת הכוס הוי טפי היסח הדעת מקידוש וי"ל דשאני מזיגה שהיא בחמין וצריך דקדוק שלא יחסר ושללא יותיר והוי טפי היסח [הדעת] מקידוש ור"ת פירש דהתם איירי בחול ויש לחוש שאם יטול קודם מזיגה שיעסוק בשאר דברים ולא יאכל לאלתר ולא אדעתיה אבל בשבת אין לחוש שיפליג לדבר אחר שהשלחן ערוך ויאכל מיד.

משנה ברורה סימן קסו

(א) שא"צ ליזהר וכו' - דמה דאמרינן בש"ס [ברכות נ"א] תיכף לנט"י סעודה ס"ל דהיינו שלא יתעסק בינתים באיזה עסק או מעשה עד שיסיח דעתו או בשיחה הרבה דמביא לידי היסח הדעת [אפילו אם היה בד"ת] אבל אם יושב בטל ואינו עושה בינתים שום מעשה אף ששוהה הרבה או אפילו משיח מעט אין לחוש כיון שהשלחן ערוך לפניו ודעתו לאכול מיד לא מסיח דעתו:

ראיה לדיעה ראשונה:

תוספתא פרק ה' דברכות י"ד

...מים ראשונים רצה להפסיק מפסיק אחרונים רצה להפסיק אינו מפסיק לפי גי' זו משמע כדעיה ראשונה.

האשכול מפרש התוספתא כפי' הירושלמי דמים ראשונים נוטלים פעמים ועיין בגר"א שגורס מים ראשונים מפסיק אחרונים אינו מפסיק ולפי גירסא זו מובן פי' הירושלמי.